

DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-uteza 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Irodalmi Társaságunk és a vallásos népiratkák.
Kenessey Béla. — Tárca. Ha nem bíztat... Diószeghy
Mór. — Eltűnik minden... Nagy Károly. — Emlékbeszéd
Ámos Comenius felett. Joó István. — Iskolaügy. Három-
szék vármegye népoktatásügye 1891. évben. — Közügye-
ink. Árvalány-ház fölavatása, nőipar-kiállítás megnyitása
Debreczenben. T-ő. — Irodalom. — Különnfélék. —
Hirdetés.

Irodalmi Társaságunk és a vallásos népiratkák.*)

Nincs igazi hivatott írónk a népies irodalomra sem,
vagy a mennyiben vannak ilyenek a mi hitünk sorsosai
között, a kikkel méltán büszkélkedhetnénk és a kiknek
hatalmas erejével vallásos népies irodalmunkat meg is te-
remthetnénk, azok távol maradtak még mindeddig tőlünk.
Közönségünk régóta sürgeti a népies vallásos íratok kiadá-
sát. Társaságunk a sürgetés jogosultságát nemcsak hogy
elismerte, de a népies íratok minél előbb lehető megindí-
tására nézve mindent meg is tett. Mult évi közgyűlésünk,
miután eléje terjesztetett az angol Tract-Society budapesti
ügyvivőjének, Gladischefsky Károly úrnak az együttműkö-
désre vonatkozó nemes célzatú ajánlata, a választmány
tagjai közül mindjárt egy bizottságot küldött ki a Tract-
Societyvel kötendő egyesség megállapítására. E bizottság
1891. június 3-án tartott gyűlésben hat pontba foglaltan
megkötötte az egyességet Gladischefsky úrral, a ki jegyző-
könyvi kivonatban megkapván a pontozatokat, azokat a
Society igazgatóságának fel is terjesztette Londonba. Mult
évi október 20-iki kelettel vettük aztán Gladischefsky úr
levelét, melyben örömmel tudatja, hogy a Society elnök-
sége a megállapodásokat elfogadta s így az ügynek ez az
oldala teljesen rendben van. Hogy a kiadványok megindí-

*) Részlet Kenessey Béla társ. titkár jelentéséből.

tása is minél előbb lehetővé tétethessék, és már a téli idő-
szakra adhassunk ki munkákat, Társaságunk t. elnökével
együtt a mult év július havában egy felhívást bocsátottunk
ki a magyarhoni prot. írókhoz, melyben némi tájékozást
is nyújtottunk ez íratok lehető tartalma és iránya felől,
valamint azt a kérésünket is kifejeztük, hogy már a mult
év szeptember közepére küldessenek be ily íratok. Be is
érkezett részben a megjelölt határidőre, részben később
harmincz munka, melyeket megbíráltunk; de, fájdalom,
közülök mindössze csak 4—5-öt találtunk, melyeket némi
irályi javítgatásokkal félig-meddig ki lehetne adni, a többi
még csak szóba sem jöhet, azonban ezek a jobbaknak ta-
lált munkák is olyanok, hogy akkor, a mikor már előbb
egy csomót közrebocsátottunk, úgy a sok között elmehet-
nek, de velük a vállalatot megindítani nem lehet, mert
érezzük, hogy a Tract-Societynek és önmagunknak is tar-
tozunk azzal, hogy lehetőleg kifogástalan és a célnak
egészen megfelelő irodalmi termékekkel lépünk ki. Írókat
a megajánlott s irodalmi viszonyaink között a legkedve-
zőbb írói honorariumok is bizony nem teremthetnek, írókat
mindig csak kifejlett társadalmi élet produkálhat. Már pe-
dig honnét álljanak elő nálunk az egyházas jellegű népies
írók, ha nincs sem kifejlett egyháztársadalmi, sem pedig
erőteljesen kialakult egyéni vallásos életünk; mert csak e
kettőből meríthet az író s illetőleg e kettő a legszorosab-
ban involválja egymást. Az egyének erős és pozitív alapo-
kon nyugvó hitélete teremtheti meg az egyháztársadalmi
életet s egy egészséges egyháztársadalmi élet fejlesztheti
ki az egymásután jövő nemzedékek erős egyéni hitéletét.
Míg igazi belmissiói munkásság meg nem indul nálunk is,
addig csak kegyes óhajítás lesz egy életképes népies vallás-
erkölcsi irodalom előállása is. Hiszen mennyi vállalkozás
volt már nálunk e téren s legújabbban is csak egy kis heti
lap (a Téli Ujság) képes magát fentartani apróbb és ki-
sebb igényű közleményeivel. Pedig most, ha munkáink vol-

nának, meg is indíthatnánk a vállalatot, persze nem önmagunk erején, hanem a Tract-Society segítségével. A Károli-alapra gyűlt összegek kamatai szolgálnának megindulási alapul. Az az összeg, mely a Károli alapra a tiszáninneri egyházkerület t. püspökénél, mint a Károli-bizottság elnökénél begyűlt, még leszámolás alatt van, a mennyiben abból kell a Sárospatakon kiadott Károli-émlékkönyv költségeit kifizetni, de Irodalmi Társaságunknál is van már e célra 1250 frt és az időközi kamatok. Önmagában csekély összeg ugyan, de mégis lehet már vele valamit kezdeni egy oly vállalatnál, melynek csak épen megindításához kell egy kis töke, mert később fenn kell tartania önmagát, és ha egyszer valamit már adhatunk, a megindult munkásság látása a közönséget is biztatni, lelkesíteni fogja az áldozatkészségben. Áldozatkészség már eddig is nyilvánult. A fent említett összeg legnagyobb része, leszámítva a „Prot. Egyh. és Isk. Lap”-nál gyűlt 198 frt 28 krt és néhai dr. Ballagi Mór 145 frtnyi adományát, az 1790—91. XXVI. t. cz. százados örömnepére rendezett jubiláris istentiszteletek perselypénzéből gyűlt be. De a mint épen e perselypénzekről emlékezem, nem szabad megfeledkeznem arról, hogy Társaságunk nagyérdemű elnökének ebben az ügyben is jelentékeny része van. Ő ugyanis mult évi nov. 10-én 1765—91. sz. alatt úgy mint püspök, úgy is mint az Irod. Társaság elnöke, egy kérő levelet küldött kerülete lelkészi karához és a többi kerületek püspöki hivatalaihoz, amaz óhaj kifejezésével, hogy a jubiláris istentiszteletek alkalmával a perselyek az Irod. Társaság népies kiadványaira szánt Károli-alap javára tetessenek ki. — A kérés meghallgatásra talált országszerte. Hadd fejezzük itt ki leghálásabb köszönetünket úgy a kezdeményező püspök úrnak, mint a többi püspök, esperes uraknak, a t. lelkészi karnak és az áldozathozó közönségnek! És fejezzük ki a legmélyebb elismerésünket és köszönetünket Hegedűs Sándor országgyűlési képviselő úrnak, pénzügyi bizottságunk fáradhatatlan elnökének, a ki a tegnapi napon tartott igazgató választmányi gyűlésünkön egész lelkesedéssel emelvén szót a népies iratok minél előbb leendő megindítása mellett, nemeslelkűleg följánlotta, hogy a mennyiben a Károli-alap kamatjövödelme nem fedezné az első népiratkák kiadásának költségeit, ő a hiányzó összeget készséggel fedezendi, s ennek kapcsán aztán választmányunk kimondotta, hogy most már egyenes megbízással kell ily iratkák megíratásáról gondoskodni. **Kenessey Béla.**

Tárcza.

Ha nem bíztat

Ha nem bíztat a földi élet,
Bolyongsz út nélkül, czéltalan,
Még élsz, pedig szíved kiégett
Reményed, vágyad sírba' van.

Bűnhődöl, s nem tudod, mi vétked,
Üldöznek, s nem tudod, miért —
Ott is megmarnak, itt is tépnek
Küzdesz hiába, semmiért.

Vígasz után ha vágyik lelked
Rideg arcz fogad mindenütt,
Kinek sebet béköté kezéd
Szíveden az is sebet üt.
Lelked, tested halálra tépve
A temető felé siet —
Boldog léssz, ha a sírhoz érve
Ott megtalálod a hitet.

Szeliden reád borul szárnya
Szól hozzád édes hangokon,
Elviszen egy csodás világba
Hol mindenki testvér, rokon.
Hová el nem juthat a gonosz
Sebet bégyógyít a vigasz:
Hogy ottan majd ítéletet hoz
Bírád, ki örök és igaz.

Diószeghy Mór.

Eltűnik minden

Eltűnik minden, minden e világon
Az élet lángja csalfa röppenet,
S midőn használni véled annak élvét —
Szívedben a gyönyört nem érezed.
Óh nem! mert holt üszökké változott az,
Mely minden testet éltet és vezérl
A gyáva por vegyülni hull a porba,
A lélek tulesapong a földtekén.

Védbástyafal, mely századokra nézett
S kiállott annyi vést és háborút:
Omlik kezén a forgandó időnek —
Az enyészetnek örvényébe jut.
Magas hegyek fenyője, büszke tölgye
Mely viharokban rázta üstökét,
Órló szú által rágva gyökerében
Porlásra készen omlik szerteszt.

Nézd a hatalmat, melynek igájában
Ezer könny pergett érdemetlenül,
Mint görbed össze élte alkonyára
S trónjára jóltevő erőtlen ül.
A napnak fényes gömbje is gyakorta
Homályos árnyként húzódik tova,
Óh mert előtte fölleg dül, csatázik,
Sötét palástot rája az vona . . .

Zengő madárdal kebledet feszíti
Midőn szíved tűnő varázs alatt?
Óh, a madár gyorsan elszáll előled,
S szellő kapkodja szét a hangokat!

Igyál egy részt örömod serlegéből,
De ha szemed az aljára veted:
Ne csodálkozz' a kínos változáson
Ha ajkad izel örömcseppeket.

Eltűnik minden, minden e világon,
Az élet lángja csalfa röppenet
S midőn használni óhajtottad élvét
Szivedben a gyönyört nem érezed.
És mégis van, mi megmarad örökké,
A melyre romlást semmitem vezet,
Mely a szívnek nemtője a veszélyben —
Ez, a remény s a jó emlékezet! . . .

Nagy Károly.

Ámos Comenius születésének háromezázados évfordulója alkalmából 1892. márczius 28-án a debreczeni ref. collegiumban tartott emlékbeszéd.

(Folytatás.)

A tárgyakat lehetőleg a természet nagy könyvéből kell venni, az emberek az égtől és földtől, a tölgy- és bükkfától taníttassanak. A tanulónak magának kell látni. Mindent a dolgok változhatlan elveiből kell levezetni, semmit sem kell tekintélyre elhinni, hanem mindent az érzéki szemléletnek és az ész bírálatának alárendelni. Tehát szellemi önállóság legyen a cél!

Az iskolában csak azt kell tanítani, a mi vagy a jelen, vagy a jövő életre hasznos, a mit az ifjúság a jelen életre tanul, az neki valóban hasznára legyen a nélkül, hogy az örök életre akadályul szolgálja.

A tantárgyak megválasztásában tekintettel kell lenni a tanulók fejlettségére, úgy hogy a tananyag könnyű és egyszerűs mind kellemes legyen s a tanító által a tanulók fáradsága kevesbítessék. A tantárgyak elrendezésében szoros fokozatosság szem előtt tartandó (tehát — könnyűről-nehétre, egyszerűről-összetettre, ismeretesről-ismeretlenre, közeli-ről-távolira), — s ez a szabály a realiaknál épen úgy megtartandó, mint a nyelveknél.

A tantárgyak elrendezése úgy történjék, hogy a következő az előzőn alapuljon, s a következő az előzőnek megerősítésére szolgáljon s az emberi élet összes tudományai egy encyclopaediát alkossanak, melyben egy gyökérből hajt ki minden s mindent a maga helyén találni. „A te tudományod, így szól, semmit sem ér, ha más nem tudja, hogy te azt tudod. A művelődést az mozdítja elő: 1. a ki a szellemi táplálékot szüntelenül keresi és magához vonja, 2. a talált táplálékot foldolgozza és megemésztii, 3. a megemésztettet pedig elosztja“.

Multa rogare, rogata tenere, retenta docere.

Haec tria discipulum faciunt superare magistrum.

Minden osztálynak meglegyen a maga tankönyve, minden tanulónak ugyanazon könyve, táblája, ugyanazon szótára és encyclopaediája. A tankönyv minden osztályban kivonatilag részint szövegszerűen, részint emblémákban és képekben az érzékek és emlékezet s a földolgozások naponkénti ismétlése számára a szoba falaira festessék.

Az egymással rokonságban állók a tanításnál egybekapcsolandók: a szó és a dolog, írás és olvasás, irány és gondolatgyakorlás, tanítás és tanulás, játék és komolyság. A szavak tehát a dologgal együtt tanítandók és tanulandók. Annyit ismer mindenki, a mennyit előadni tud. Ennélfogva az iskolából minden oly írat száműzendő, a mely csak szavakat tanít és nem egyszersmind tárgyakat is. A reális az igazán hasznos. — Az ifjú csak olyanról beszéljen és írjon, a mit valóban megértett. Csak a földolgozások tárgyai véssenek az emlékezésbe.

A tárgyak alapos felfogására az analitika és synthetika methodus egymással egybekötendő.

A tudományok, ismeretek szerzésének épen annyi feltétele van, mint az érzéki észrevételnek, t. i. a szem, a tárgy és világosság.

A lélek szeme az értelem, a tárgy lehet az értelmén kívül vagy belül, a világosság: a figyelem. A tudományos ismeretnek azonban segítségére van az érzéki előadás; mert az ismeretnek nemcsak alapja az érzéki felfogás, hanem annak világossága és bizonyossága az érzékek bizonyágtételén alapszik. A szemléleti tanításra nézve különösen az anyagi képzés szempontjából ma is többnyire érvényes és igen becses utasításokat ad. Ezek közül nevezetesebbek: 1. Bármit tanítunk, azt úgy adjuk elő, a mint van, vagy történik, tehát okai szerint. 2. Az ismertető tárgyat először általánosságban, aztán részleteiben mutassuk fel. 3. A tárgynak legkisebb részeit ismerni kell rendjök, helyzetök és egybekötöttsök szerint. 4. A tárgyak különbségeit meg kell jegyezni, hogy az ismeret világos legyen. Qui bene distinguit bene docet.

A nyelvek tanítására nézve a mai didaktikával szemben egy lényeges szempontban nagyon eltérő a nézete. A mai didaktika ugyanis főleg a classikus nyelveket, mint az alaki képzés nagyjelentőségű tényezőit fogja fel s a középiskolai oktatás fő-fő, vagy talán legfőbb tárgyaiul tekinti. Ezt látszik igazolni legalább a nagyon is bő óraszám, melyhez hasonlóval semmi más tantárgy nem dicsekedhetik. Ő ellenben a nyelveket nem tartja a tudományos képzés, vagy a bölcsesség részeinek, hanem csak az ismeretek szerzése és közlése eszközeinek. Legelőbb az anyanyelv, aztán egy szomszéd nép nyelve, majd a latin, héber és görög nyelv tanítandó, de egyik a másik után; lehető tökéletes tudást csak az anyanyelv és latin nyelv tekintetében követelt. De senkinek sincs szüksége arra, hogy valamely nyelvet teljes terjedelmében ismerjen, hiszen Cicero sem ismert minden latin szót.

Az anyanyelv nagy becsét teljes mértékben méltányolta a tárgyi oktatás, valamint más nyelvek könnyebb és biztosabb felfogása végett; épen azért annak tanítására 8—10 órát követelt, míg a latin nyelv tanulására két, a görög nyelvre ellenben már egy órát is elégnek tartott. A latin nyelvvel szemben kissé fukarnak látszik itt, holott azt világnyelvvé igyekezett emelni. Valamely nyelvet inkább usus, azaz hallás, gyakori olvasás és leírás, utánzás és nyelvgyakorlatok, mint szabályok által lehet megtanulni. A szabályok a tanultaknak megerősítésére és biztosabb használatára segítségül szolgálnak.

A művészetekre nézve is ad utasításokat; ezek oly világosak, meglepően czélszerűek, helyesek és gyakorlatiak, hogy egy valódi nagy mester szájába beillenének. Első — úgymond — az eszmény, aztán az utánzás, végre a szabad szerkesztés.

Az erkölcsiség azonban a tudománynál magasabb becsű, ez csak eszköz arra nézve. Az ifjúság lelkébe minden erényt

korán be kell oltani példaadás, oktatás s a rossz társaságtól való visszatartás és szigorú fegyelem által.

Végre kegyességre kell vezérelni az ifjúságot; emlékeztetni kell azt, hogy ez az élet csak előkészület az örök életre; meg kell velök értetni, hogy azok, kik lelköket úgy művelik, hogy Istenhez jutnak, háromszorosan boldogok. Korán kell őket szoktatni a szentírás olvasására s a szentírásból olvasottakat viszonyba kell hozni a hittel, reménységgel és szeretettel. Bármi taníttassék az ifjúságnak a szentírás után, u. m. tudományok, művészetek stb., mindaz alárendelendő a szentírásnak, hogy az ifjúság mindenütt vegye észre, hogy minden hiábavaló, csekély, a mi Istenre nem vonatkozik.

A fegyelem az iskolában szükséges, e nélkül, — mint egy eseh példabeszéd tartja, — az iskola olyan, mint a malom víz nélkül. A fegyelem inkább a jellemre, mint a tudásra vonatkozik. A tudományokban való előhaladás a tudvágynak és a tantárgyak helyes tanításának eredménye. A fegyelem ne legyen lesújtó és megsemmisítő, hanem felemelő és segítő, a szeretet és bölcsesség műve . . . lassan, erőszakolás nélkül idézen javulást. Ne okozzon porig alázó félelmet, hanem szeretetet a fegyelmező iránt. Önkéntes kötelelességteljesítésre vezérlejen; pálcát és botot, melyek a rabszolgaság eszközeiül tekintetnek, tegyen feleslegessé.

Didactica magna című művében négy rendbeli iskola felállítását követeli, u. m. 1. az anyai, 2. a nemzeti, 3. a latin iskolát és 4. az akadémiát.

Az anyai iskola tulajdonkép a családi tűzhely. Ennek közelebbi célja és feladata: mens sana in corpore sano. Az anya már midőn méhében hordozza magzatát, nevelői kötelességének ismerje meghatározott életrendet tartani s a szenvedélyektől őrizkedni. Az anya maga szoptassa kisdedét s aztán észszerű táplálás által mozdítsa elő annak testi jólétét. A családban szerzi a gyermek a tudományok és művészetek alapelemeit, itt tanulja meg ezekkel együtt anyanyelvét érteni és beszélni. Itt veti meg alapját erkölcsiségének a szülők példájának látása által. Itt sajátítja el a mértékletesség, tisztaság, a tiszteletadás, engedelmesség, igazmondóság, igazság, szeretet, tevékenység, hallgatni tudás, türelem, műveltség és vallásosság elemeit.

Hat éves korának betöltése után lép a nemzeti iskolába, itt is hat évig marad. Ilyen iskolának minden községben kell lenni; ez iskola hat osztályra oszlik, minden osztálynak meg van anyanyelven írt saját tankönyve.

Azon ifjak, kik az ipari pályánál magasabb pályára törnek, vagy tudományos életpályára szentelik magokat, a latin iskolába lépnek, melynek hat osztályát hat év alatt végzik az ifjak. Itt négy nyelvet: anya, latin, görög és héber nyelvet, a hét szabad művészetet s ezeken kívül természettant, időszámítást, történelmet, erkölcsant és bibliai theológiát tanulnak. Az osztályok nevei: grammatica, physica, mathematica, ethica, didactica, rhetorica.

Az akadémiát 18—24 éves ifjak látogatják, a melyben minden tudomány és művészet taníttatik. Az akadémián minden szakon képzett tanárok alkalmaztassanak, kik a tudományoknak élő, szellemes tárházai, s ide a legkitűnőbb fők vizsgatétel után bocsáttassanak, hogy meg lehessen állapítani, hogy mely szak hallgatására lesz alkalmas, s kiki azon tudományt szentelje magát, a melyhez legtöbb képessége és kedve van. Egyébiránt gondoskodni kell arról, hogy az akadémián

csak szorgalmas, rendes, tisztelettudó férfiak maradhassanak. — Ugyancsak ajánlja Schola scholarum, vagyis tudós társaság felállítását; a tudós társaság felállítását előbb sürgette, mint Londonban a kir. tudós társaság szerveztetett volna.

Joó István.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Háromszék vármegye népoktatásügye 1891. évben.

(Vége.)

A lefolyt félév alatt 7 ülésben 7 időszaki jelentést és 274 népoktatási tárgyú ügydarabot intézett el bizottságunk a kir. tanfelügyelő előadása alapján. Saját hatáskörében pedig ellátott szakelőadónk az előző félelvről átszállt 8 darab hátrálékból és az iktatójára érkezett 1670 beadványból 1672 ügydarabot 2627 kiadvánnyal. Iskolavizsgálatra 31 napot fordíthatott a kir. tanfelügyelő, ez idő alatt 46 község 49 népoktatási intézetét látogatván meg. Szíves volt még 18 min. iskolalátogató 39 község 43 iskolájában vizsgáló eljárást tartani; így községeink $\frac{2}{3}$ -ának tanintézetei részesültek közvetlen állami felügyeletben. 35 község 45 iskolájához szükségesnek mutatkozván min. iskolalátogatók kinevezése, a tanításnak állandó ellenőrzése s lehetőleg szakszerű irányzása céljából, köszönettel vettük Nagyméltóságod rendelkezését, melylyel 18 min. iskolalátogatót — köztük 8 lelkészt és 6 tanítót — újabban kinevezni méltóztatott.

Tanítótestületünk iparkodik méltónak bizonyulni Nagyméltóságod ily kitüntető bizalmára: az iskolák nagyobb része haladást tanúsít, és a tanítók dícséretes mértékben munkálkodnak egyéni és testületi önművelésükön, szakképzettségük fokozásán. A lefolyt félévben a hivatalos tanítótestület és 5 járásköre, meg az erdővidéki tanítóegyesület 9 gyűlést tartott; közülök 6-ban részt vett szakelőadónk is, kinek jelentései e munkás összejövetelek eredménye felől elismerők valának. Csak a vármegyei székházunk nagytermében tartott testületi közgyűlésről, melyen bizottságunk számos tagja, más két tanterület kir. felügyelője, és több helybeli, meg vidéki előkelőség is jelen volt, teszünk itt külön jelentést. — E közgyűlésen az igazgató választmány, a tanszermuzeumi bizottság és a járáskörök derék munkásságról adtak számot; pályadíjak osztattak ki: kettő a foglalkoztató tanításmódról írt tanulmányért, kettő iskolakerti sikeres oktatásért; 1000 frt alapítvány tételét határozták el vármegyei fiárva- és szeretetházunkhoz, egy tanítóárvának elhelyezése és nevelése érdekében; a már 5000 frt leltári értéket képviselő megyei tanszermuzeum alkalmas elhelyezése iránt tettek lépéseket; alapító tagjává lett a testület a nemzetközi Comenius-társaságnak; be lőn mutatva azon olvasókönyv, melyet megbízásunkból László Lukács, Csinádi Lajos és Sipos Samu tanítók írtak a vármegyei szabályrendeletek ismertetésére, és a melyet megyénk közönsége Nagyméltóságod jóváhagyásával kiadván, ingyen szétosztatott az elemi iskolák V., VI., az ismétlő iskolák, a tanoncziskolák II., a felsőnépiskolák III. és a polgári iskolák V. osztályú finövendékei közt; tudomásul vette a közgyűlés a tantestület és tagjainak kitüntetését a délmagyarországi kiállításon: a tanszer-

muzeum szemléltető szekrényeért aranyérmét, egy tanító elismerési és közreműködési okmányt, kettő ezüst érmét, egy bronz érmét nyert a kézügyességi oktatás körébe tartozó munkákért, a — tanszermuzeum pedig több kiállítótól becses gyűjteményeket kapott ajándékba. Végre (hogy a többi tárgyat mellőzzük) Nagyméltóságodhoz emlékirat fölterjesztését határozta el a tanítótestület a faiskolák és iskolakertek fejlesztésére az iskolafentartók és községek kötelezése, másrészt pedig az állami kiadásban megjelenő olvasókönyveknek ily irányban oktató olvasmányokkal s a Néptanítók Lapjának ily tárgyú szakcikkekkel bővebb ellátása tárgyában. Bátrak vagyunk ez emlékiratra eleve is kikérni Nagyméltóságod becses figyelmét s felkaroló kegyét; valamint tisztelettel megújítjuk a vármegyei tanszermuzeumnak az orsz. tanszermuzeum főlös tárgyaiból, s az állam által kiadott tankönyvekből és tanszereközből gyarapítása iránt ismételtelen fölterjesztett kérésünket.

Bizonyára ily lendületet vőn a tanítók munkássága országszerte, és bizonyára ez szolgált egyik fő indító okául ama magas elhatározásnak, melylyel Nagyméltóságod a néptanítók helyzetének javítására a nyugdíjtörvényt megalkottatá és törvényjavaslatot terjesztett a tanítói fizetések rendezésére is be. Az új nyugdíjtörvény sok humánus rendelkezése a tanítók családi gondjait eloszlatván, képesekké teszi őket kizárólag és egész testtel-lélekké hivatásuknak élésre. A másik törvényjavaslata már nagyobb mérvben nyomása alatt áll a csak most rendezett államháztartás kényszerű korlátozásának; de talán lehetséges volna legalább csak oly mérvig kiterjesztése az állam által nyújtandó segélynek, hogy a népokt. törvény 142. és 144. §-ában lefektetett irányelvhez képest különbség tétetvén a faluhelyeken és városokban szolgáló tanítók közt: a városi tanítók legtöbbszörre 400 forint törzsfizetése épen úgy alapjául szolgáljon az ötödéves pótlók engedélyezésének (az ide vonatkozó 32,944—1880. számú szabályrendelet 20. §-ának mellőzésével), mint a nem drága városi viszonyok közt élő többi néptanítók 300 frt törzsfizetés minimuma.

E mellett az idézett böles célzatú törvényjavaslat fölmenthetné (főként államilag segélyezett) községi iskoláink tanítóit azon legtöbb esetben az iskolát és tanítóját sujtó ódiommal járó fizetémód alól, hogy az iskolapénztárba beexequált 5% adóból, tandíjából (és az iskola pénztárába folyó államszegélyből) nyerik panaszos fizetésüket; 1889. év I. feléről fölterjesztett jelentésünkben bátrak voltunk már az 5% iskolai adójövedelemnek állami adótárba szolgáltatása és a tanítóknak havonként állami adóhivatalból fizetése iránt szabályrendelettel vagy törvénynyel rendelkezést javasolni: engedje meg Nagyméltóságod megújítunk ebbeli kérelmünket most, midőn a tanítók fizetésének rendezése kerül törvényhozás elé.

Végül a községi tanítóknak, de a községi iskoláknak és a célszerű kormányzásnak is kiváló érdekében mély tisztelettel kérjük a szóban forgó törvényjavaslatnak még egy — anyagi áldozatot egyáltalán nem igénylő — rendelkezéssel kiegészítését. Községi iskoláinknál a tanítóknak egymás között, vagy az iskolaszékekkel, szülőkkel stb. támadt meghasonlása esetében gyakran tapasztalta bizottságunk s bizonyára a többi tankerületek is észlelték nagy hátrányát oly törvényes rendelkezés hiányának, mely lehetővé tenné a községi tanítóknak (sokszor saját kértükre) áthelyezését vagy állomáscseréjét, minő joga nemcsak az állami, de a felekezeti iskolai főhatóságoknak is meg van. A községi tanítók áthelyezhetése hiányában vagy

folytonos fegyelmi eljárással kockáztatnák a tanító erkölcsi értéke, hivatali tekintélye, vagy sorsukra bízván az egyenetlenkedő felek, akár a tanító, akár az iskola, akár a hatóság, valószínűleg mindannyi megszini a lappangó lázként sorvasztó fonák helyzetet. Ha a tanítói állások rendezésére alkotandó törvény felhatalmazza a közigazgatási bizottságot és (fegyelmi esetekben) ennek fegyelmi választmányát, hogy indokolt kivételes alkalmakkor községi tanítók állomáscseréjét vagy községi tanító áthelyezését más község iskolájának üresedésbe jövő állására határozatilag minden érdekelt felet kötelezően kimondhassa, de erről a közoktatási magas minisztériumhoz azonnal (a mennyiben szükségesnek mutatkoznék a törvény ily fentartása: fogatosítás előtt) részletes jelentést tegyen: a törvény e rendelkezése jótétemény lenne tanítókra, iskolákra, községekre, hatóságokra egyaránt.

Közügyeink.

Árvaleány-ház fölavatása, nőipar-kiállítás megnyitása Debreczenben.

„A ki egynek az én kicsinyeim közül gondját felveszi, az én nekem veszi fel gondomat“, — Jézus e szózata visszhangra kelt Debreczen jószívű hölgyeinek lelkökben, s az elhagyatott árva leánykák gondjának felvétele céljából egyesületet alakítottak. Lelkes munkájukban évek hosszú során tanácsolójuk Révész Bálint püspök volt; majd egymás után Tóth Sámuel, Csiky Lajos, Dr. Erdős József theol. tanárok és Dr. Oláh Miklós főispáni titkár tolla szolgálta titkári teendőiben az egyesületet; végre Dr. Tüdös János vállalta a tisztet el: jegyzőkönyvekben megörökíteni az örök szeretet szép és jó cselekedeteit. A „Debreczeni jótékony nőegylet“ alapítója és első elnöke Gr. Bethlen Mikó Róza volt; az ő méltó utóda évek óta Veresné Szathmáry Teréz, ki szeretetre és követésre méltó fáradhatlan kitartással vezette az egyesületet ama sikerhez, melynek ünnepét ülte városunk f. hó 16-án: az árvaleány-ház új épülete fölavatásával és kapcsolatosan az ugyanott rendezett nőipar-kiállítás megnyitásával.

Az „ora et labora“ keresztyén vallás-erkölcsi parancsnak megfelelő kettős jelleg szépen öltött testet az egyházi és városi hatóságok képviselői s fényes nagy közönség részvételével lefolyt ünnepélyen. Könyves Tóth Kálmán ref. lelkész meleg hangú fölavató beszéde helyesen hangsúlyozta, hogy a jó cselekedetek imája emelte az árvák e palotáját; hogy megtestestült ima maga ez a szép intézet, áldást kér ő az égből árváinkra és a gondjukat felvevő jótékony nőegyesületre egyaránt; hogy ez árvaház minden köve egy-egy betű a munkás élő hit mennyei érdemkönyvében. — És ha költői szent hevületének tropusa volt is ama szép kijelentés, hogy az árvák e palotája falaival égbetörő „megttestestült ima“ mellett az ő ajkáról emelkedő imádság csak mint a palota földre vetett árnya fog tovarezzenni: alkalmi imája bizony a magasba ragadta lelkeinket, föl egész a szeretet Istenének számolyáig, hogy a jócselekedetekben élő hit ez alkotását szentelje meg, mint a vallásosság és munka, a szeretet és becsületesség csarnokát.

Ima számba mehetett az a jól betanult, de az ártatlan szív hálás elfogódásával közvetlen hatásúvá is fejlett beszédcseke, melylyel az árvaleány-ház legkisebb növendéke fejezte

ki hálójukat a nőegylet, annak elnöksége és választmánya, meg a városi hatóság és az érdeklődő közönség iránt, e díszes hajlékkal megajándékoztatásukért. Még a debreczeni dalárdának szép hymnusokkal közreműködése és az áldott tavaszi nap azon kedvezése érdemel a megnyitó ünnepélynél külön megemlítést, mely lehetővé tette, hogy a termekben el nem férő nagy közönség részvételével az épület előtti szép parkban folyt az ünneplés le.

Mielőtt az árvaház berendezési költségeinek fedezésére jövedelmező nőipar-kiállítás megtekintésére beszorult volna a nőegylet elnökségének lelkesen gratuláló közönség, meghallgatta a titkári jelentés nagyérdékű adatait az árvaleány-ház történetéből. Terünk nem engedi a részletes ismertetést; a nőegylet buzgólkodása sikereinek gazdag avatásából csak gyér tallózás lehet hát feladatunk. — A nőegylet megalakulásának mindjárt első évében (1870) megnyitotta szeretetének hajlékát az árvák előtt; ez a esoda úgy történhetett meg, hogy Veresné Szathmáry Teréz akkor alelnök, tíz év óta elnök („kinek neve Debreczenben, úgy szólván, minden társadalmi úton kifejtett jótékonyági működéssel összeforrt“) Péterfia-utcai házát díjtalanul átengedte az árvaház ezéljaira. Tíz év múlva saját szerény hajlékába vonulhatott az intézet; újabb tíz év: s íme 40 növendék befogadására és okszerű nevelésére alkalmas, az egészségi és nevelés-oktatási követelményeknek megfelelő hatalmas középület felavatását ünnepelhetjük. Elismerés illeti a várost, mely az épület mintegy 10,000 frtot képviselő kőanyagának adományozásával lehetővé tette az ily nagymérvű építkezést; elismeréssel adózunk az árvanevelés-ügyet lelkes kötelességérzettel valóságos tanulmánya tárgyává tevő elnöknő nemes szívű munkatársainak: Leeb Pálné és Berger Henrikné alelnököknek s a választmány összes tagjainak, kik 10 év óta lankadatlan serénységgel fáradoztak s bizonyára újabb évtizedekkel mérendő messze időnkig buzogni fognak az intézet fölvirágoztatásán.

Az egylet védnöke Stephania özvegy trónörökösne ő fenésege. Az ő sebzett szívére a jótékonyág gyakorlása csepegtetheti Gileád balzsamát. Ha az egyesület által kiadandó évkönyvből értesül a védelme alatt működő intézet áldásos fejlődéséről, bizonyára kétszeres kegyességgel veendi védő gondja alá árva lányainkat. A nagy közönség áldozatkészségét is fokozván az intézet közelebről megismerése: az emlékkönyv kiadása fölötté indokolt.

De föltárultak már a csarnok ajtószárnyai: tekintsük meg a nőipar-kiállítást. Északkeleti fekvésű 2 szoba és délkeletre nagy ablaksorral néző 6 tág és magas terem barátságos üde berendezésével önként kínálkozott a női munkák tárlatának befogadására. A ruhatár elhelyezése, a be- és kijárat rendezése s az egész kiállítás csoportosítása igen elmés. Bár maguk a kiállított tárgyak és felírataik elég beszédesek, s a rendező hölgyek is kimeríthetlen szeretetreméltósággal készek felvilágosítások nyújtására: az érdekes női munkák e tömkelegében szükséges kalauz (s e mellett kedves emlék, talán még némi jövedelemforrás is) lett volna a pénztárnál hiában keresett katalógus. Ilyennek hiánya mentse ki, ha cikkemben a legkiválóbb művek felsorolása nemesak hézagos, de talán sok kiállító érdeme iránt a meg nem említés által igaztalan is.

Veresné Szathmáry Teréz keresztöltéssel hímzett nagy szőnyegének és egy másik csoportban kiállított ozsonna terítékének (mely a kalotaszegi öltés sajátos alkalmazása, a kalotaszegi varrottas — jelleg nélkül) mind rajza, mind kivitele becses; elhasznált selyemruha-szövetnek bútorbehúzatra értékesítéséhez színes mintákkal kivarrása ízlésre és takarékoságra vall. Szemere Lajosné valóban „tűvel fest“: színes selyemhímzése művészi. Mellette is szembe ötlük Dr. Csikos Sándorné gazdag hímzés-collectiója és selyemre festése. A legkülönbébb női kézi munkák csoportos kiállítását nyújtja a Sesztina család. A szomszédságban Molnár Janka varrásai (csupa gyakorlatias tárgy, finom kidolgozással) tűnnek szembe. Ha kifáradtunk a tű művészetének vizsgálásában, egész kis festő-műterem kínál pihenést; a sok szép műtárgy közt sikeres előállításukkal kiválnak itt: Sági Gyuláné, Geréby Fülöpné, Berger Mórné majolika-festései, Balázsy Ilon és Király Ilon rajzai s festményei stb. Tovább menve, Fekete Emma és özv. Gáspár Ignáczné nagy kézimunka-csoportja hívja föl figyelmünket. Szirmainé Mészáros Jusztin, kinek művirágkészítő iskolája csak egy hét előtt rendezett külön kiállítást, itt növendékei nélkül jelent meg, gyönyörű kis pavillont mutatva be és ezt az árvaháznak ajándékozván, viszonzásul azon fölkaroltatásért, melyben a nőegylet őt iskolája megnyitásakor részesítette. Egy pár könnyed, szép szalmakalap fejdísz helyett a szomszéd asztalról lemosolygó aranyos főkötőkre tekintenek a lányok; és világért meg nem látnák azt a szerény dobozt: fonott nyers és festett selymével, pedig a selyemtermelés és feldolgozás virágzó nőipar lehetne alföldünkön. Selyemfoszlányokból szőtt, kötött és horgolt szőnyegeket állított ki a szomszéd teremben Hegyi Mihályné; ki a rongyot is úgy megtakarítgatja és értékesíti. Az olyan nő képes és kész az egyházi közalapra 1000 frt adományt ajánlani föl.

Több mint ezer tárgy, több mint tízszer annyi forint becsértékkel oly gazdagon van itt felhalmozva, hogy bizony érdemes gyönyörködés és tanulmány ezéljából ismét és ismét meglátogatása a kiállításnak. Szaklapunk azon asztalokra kell hogy bíráló figyelmet fordítson, a melyek az iskolák kézi munkáival elhalmozvák. Első helyen kell a felsőbb leányiskolai varró tanfolyam szép, gazdag és a munkatanítási fokozatnak mindenben megfelelő kiállítását fölemlítnem. Az elemi iskolák nagyon nyomába igyekeznek a női kézimunkák tanításával e szaktanfolyamnak: általánosságban véve ez hátrányuk. Sok meglepő szép díszmunkát és sok „nagy darabot“ állítottak elemi leányiskoláink ki: ez a munkatárlat ne fokozza, hanem inkább mérsékelje ily irányban törekvésüket. A tanítónők és növendékek szorgalmának s ügyességének méltatása mellett gánésul kell pl. kiemelnem, hogy egyetlen iskola sem állított elemi munkafokozatot ki, pedig szükséges lenne azt ily kínálkozó alkalommal megismertetni a mamákkal, a kik — tudom — szeretnek iskolás lányaiktól minél több dísz tárgyat és „nagy darabot“ követelni. Eltekintve attól, hogy átlag minden osztály pár osztálylyal felsőbb fokozatú munkát mutat be: az összes református, evangélikus, r. katolikus és izraelita elemi iskolák kiállítása teljes dícséretet érdemel.

Kedves munkacsoport mutatja végül be az intézet árva leánykájának nagyon ügyes oktatását a női kézimunkában, a kötéstől és horgolástól az öltések és hímzések sok fokozatán át a fehér- és felsőruha varrásig és szabásig. Akkor volnátok igazán árvák édes árvalányaink, ha nem tudnátok hálásan fel-fogni azt az áldást, melyben titeket a jó Isten az ő választott

eszközei, a jótékony Nőegylet nemesszívű hölgyei által részeltet, mikor testi és lelki jólétük biztosítására vallásos nevelést, életre való oktatást és a munka által becsületes kenyeret adtának. Beköltöztök abba a szép nagy házba, mit a gazdagok nagylelkűsége ajándékozott nektek; még ennél is szebb palotát tudtok ti építeni: szívetekben a hála templomát, melyből imádás száll föl Istenhez, tisztelet árad jóltevőitek felé, szeretet fakad minden embertársatok iránt, s a munka áldásából alamizsna jut a nálatok is szegényebbeknek.

T-ő.

Irodalom.

Protestáns Szemle. Negyedik évfolyam II. füzet. Szemlénk ez újabb füzetét az előbbivel együtt, melynek ismertetésére még nem tudunk sort keríteni, pár hét alatt mindenesetre ismertetni fogjuk.

Epitaphiumok. Görögből és latinból fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta S. Szabó József. Ára 20 kr. Karczag, Szódi S. könyvnyomdája. A munkás ifjú lelkes igen érdekes, magyar nyelven e téren egyedül álló művében elől igen alapos, forrásokra támaszkodó tanulmányt közöl a síriratokról, s azután a görög és latin világból 12 epitaphiumot közöl, ezekhez csatolván Bethlen Gábor fejedelem, Károlyi Zsuzsanna fejedelemasszony, Károlyi Gáspár és Szeneci Molnár Albert sírverseit. A 25 lapra terjedő művecskét melegen ajánljuk az érdeklődőknek.

Magyar nyelvtörténeti szótár. Szerkesztik Szarvas Gábor és Simonyi Viktor. Harmadik kötet. VII. füzet. E füzet a „végekpen-való-vész“ szavak nyelvtörténeti ismertetését adja. Még három füzet van hátra e nagyérdű és értékű műből, mely Hornyánszky V. akad. könyvkereskedő kiadásában jelenik meg. Többszörös ajánlás után most már egyszerűleg csak jelezzük ezen füzet megjelenését.

Beküldetett hozzánk „Üdvözlégymária!“ Imakönyv különösen a b. szűz tiszteletére. Irta Dr. Walter Gyula. Ötödik, újból átnézett és bővített kiadás. Az esztergomi ftdő főegyházmegyei hatóság jóváhagyásával. Esztergom. 16-rét, 576 lap. A szerző tulajdona.

A „Magyar Nők Lapjának“ husvétii száma ismét arról tanúskodik, hogy méltó a művelt hölgyek pártfogására. Változatos és gazdag tartalmát Benitzky Bajza Lenke, Nagyvárady Mira, Tasnády Anna, Brankovics György, Rudnyánszky Gyula, Dr. Prém József, Palágyi Lajos, Elemér, P. Szabó Endre hangulatteljes költeményei, érdekes elbeszélései, alkalmoszerű cikkei és regényei képezik. Háztartási, kertészeti, konyhászati s orvosi tanácsai egytől-egyig szakszerűek s a legtapasztaltabb gazdaasszonyra nézve is tanulságosak. „Tükkör előtt“ című divatmelléklete, pompás divatképeivel s eredeti divattudósításával a hölgyek igényeit teljesen kielégítheti. A „Magyar Nők Lapját“, a mely „Lugas“ című gyer-

meklappal is ingyért kedveskedik előfizetőinek, melegen ajánljuk t. hölgyeink figyelmébe. Mutatványszámokat a kiadóhivatal (Budapest, Kishíd-utca 9. sz.) szívesen küld.

Különfélék.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület főgondnokától. A tavaszi egyházkerületi közgyűlés idejét — a zsinattartás és más körülmények miatt legalkalmasabbnak találtuk megválasztott püspök, főtiszt. Kiss Áron úrral egyetértőleg május 17-ik napjára — délelőtt 9 óra — tűzni ki. A gyűlés első napja, a megalakuláson kívül, választott püspökünknek, főtiszt. Kiss Áron úrnak beiktatási ünnepélyére fog fölhasználtatni; másnap, május 18-án kezdetnek meg aztán a szokott tárgyalások. A gyűlésnek több igen fontos tárgya leendő, melyek beható s alapos tárgyalást vesznek igénybe. Ilyenek már a zsinat által tervbe vett bölcsészeti facultásnak Debreczenben föllálítási ügye, konventi tagok választása, a 6-ik egyházkerület szervezésére vonatkozó indítvány felett az egyházmegyék nyilatkozatai, a debreczeni főiskolánál a Szártori tanszék rajz- és tornatanári állások, az egész tanintézet szellemi s anyagi ügyeinek átvizsgálásával foglalkozó küldöttség jelentése alapján. Ezeken kívül az egyes egyházmegyékből bejövő felebbezett ügyek. — Istennek áldó kegyelmét kérem én egész egyházkerületünkre, ennek minden egyes gyülekezetére, hogy egy a szellemi vallás-erköletes élet mezején, mint az anyagiakban is előhaladás és tökélyesbülés legyen szemlélhető s tapasztalható! Istennek vezérlő lelke legyen velünk! Debreczen, 1892. ápril 19. Vállyi János, egyh. ker. főgondnok.

Értekezlet püspökünk beigtatása ügyében. Főtiszt. Kiss Áron püspök úrnak beigtatása nagy ünnepélyességek között fog végbemenni, a melyre nemcsak a tiszántúli ev. ref. egyházkerület, hanem a többi testvéregyházkerületek egyházi és világi kitünőségei is nagy számmal fognak összeseregleni. Az előkészületek kezdenek széles hullámokat verni. Vállyi János főgondnok f. hó 19-én délelőttre értekezletet hívott össze a kollegium kisebbik tanácstermébe, hogy itt megállapítsák a beigtatás idejét és az ünnepélyesség rendezésére küldöttséget válaszszanak. Megjelentek az értekezleten Dávidházy János, Szeremley József és Lukács Ödön esperesek vidékről, az egyházkerületi közgyűlésnek Debreczenben lakó tagjai közül pedig Némethy Lajos, Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán, Balogh Ferencz, Simonffy Imre, Ármós Bálint és Beke Mihály egyh. kerületi tanácsbírák, Tóth Sámuel egyh. kerületi főjegyző, dr. Bacsoni Lajos és Tüdös János igazgatók. Az értekezlet a tavaszi egyházkerületi közgyűlés idejét május 17. és következő napjaira tűzte ki. Május 17-dike keddre esik. — E nap délelőttjén a közgyűlés megalakulása után következik a püspök ünnepélyes beigtatása délelőtt 11 órakor a nagytemplomban. — Az ünnepély rendezésével, meghívások eszközésével és az egyházkerületi küldöttek elszállásolásával küldöttség bízott meg, a melynek elnöke Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester, a debreczeni egyház főgondnoka, tagjai Némethy Lajos, Kiss Albert, Beke Mihály és Tóth Sámuel. Az ünnepélyre meghívotnak a magyarországi ev. ref. egyház összes egyházkerületei, valamint az ág. ev. egyház összes egyházkerületek elnökségei. A püspök beigtatását az egyházkerület hivatalra nézve legidősebb három esperese, Peterdy Károly, Szabó János és Dávidházy János végezi, az eskümintát

az egyházkerületi főjegyző olvassa; az üdvözlő beszédet az egyh. kerületi főgondnok tartja. — A beigtatás után társas ebéd lesz.

Tiszántúli egyh. ker. bizottsági gyűlések. A debreczeni főiskola anyagi és szellemi ügyeiben véleményadásra kiküldött bizottság május 12-én, az egyh. ker. tanügyi bizottság pedig május 13. és 14. napjain tartja Debreczenben gyűlését. A tagokhoz meghívók fognak szétküldetni.

Az ág. h. evang. zsinat elnöksége folyó évi május hó 4-ik napjára Budapestre, az ev. egyház dísztermébe oly módon hívta össze a decemberben elnapolt zsinatot, hogy május 3-án d. u. 3 órakor egyetemes értekezlet tartatik, május 4-én d. e. 10 órakor a rendes tanácskozások veendő kezdetüket. A zsinati előmunkálatok ápril 15-ig minden zsinati képviselőnek megküldetnek.

Évzáró vizsgálatok a debreczeni ev. ref. főgymnasiumban az 189¹/₂-ik iskolai évben. A VIII-ik osztály nyilvános vizsgálata május 14-én, magánvizsgálata május hó 21-én. Érettségi írásbeli vizsgálat májushó 23., 24., 25., 27. és 28-án. Érettségi szóbeli vizsgálat júniushó 24., 25., 27., 28. napjain, a meddig a vizsgálandók száma kívánja. A VII—I. osztályok nyilvános közvizsgálata júniushó 17., 18., 19., 20. és 21-ik napjain. E napok közül június 19-én a francia nyelv, gyorsírás és torna vizsgálat. Ezen osztályokbeli magán tanulók vizsgálata június 22. és 23-án. Az igazgatóság.

Csiky Lajos, lapunk felelős szerkesztője tegnap Budapestre utazott, hol ma, szombaton este 6 órakor „*Képek a börtönügy történetéből, Howard Jánosnak, a börtönügy angol apostolának életrajzával*“ cz. alatt felolvasást fog tartani a „Magyar Jogász-Egylet“ előtt és helyiségében. Rajzolja e felolvasásában a mult század ama nagy philanthropjának életét, a börtönügy javítása céljából egész Európára szóló működését, utazásait s egyszersmind leírja, mit tesz ma a belmissió e téren főként Német- és Angolországban. Egy egészen világi férfiakból álló egyelet körében, úgy hiszszük, némi missiói jellege lesz ezen felolvasásnak.

Lelkészválasztás. Az árpádi egyházköztség, mint elkésve tudatják velünk, Boros Gábor helyi s. lelkész urat választotta meg lelkészévé egyhangúlag. Legyen Isten áldása ifjú lelkésztársunk munkáján!

Nemeslelkű adományozás. Gr. Degenfeld Gusztávné, született Gr. Karacsay Melania ö Nagyméltósága, a körtöltés váltságából tiszta-eszlári birtoka után őt illető 1655 forintot, a tiszta-eszlári reform. egyház temploma kitelepítési költségeinek fedezésére ajándékozta.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozzánk bejött pénzeokről. Szolnok Gerzson konyári h. lelkész úr 6 frtot küldött be hozzánk, mint a Magy. Prot. Irod. Társ. számára járó mult 1891. évi rendes tagsági járulékát, azon kéréssel, hogy küldjük azt fel Budapestre a titkári hivatalhoz. E pénzt ezennel nyugtázzuk, de megjegyezzük, hogy az ilyen tagsági illeteket sokkal célszerűbb egyenesen Budapestre küldeni nagytt, Kenessey Béla titkár úrhoz IX. Csepel-rakpart 7-ik szám alá.

Az „Aradi Kölcsey-Egyesület“, — mely a „szabadságharczi emlék muzeum“ felállításával az egész nemzet hálájára lesz érdemes, — nyolcz aradmegyei magyar iskola közt közel 400 frt évi segélyt osztott szét márczius 19-én tartott választmányi ülésén. A 8 iskola közt van a csermői ev. ref. iskola 30 frttal, s a szintyei 60 frttal.

A n.-szalontai egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlését áprilishó 21-én tartá. 20-án lelkészértekezleti gyűlés s bizottsági ülések voltak.

A „Tanítványaimnak“ cz. füzet révén, melyet Vadas Gyula csermői ev. ref. tanító-lelkész írt, eddig 156 frt tiszta jövedelem folyt be a „csermői ev. ref. iskolaépítési alap“ javára.

Igazolásul. Becces lapja 13-ik számában közölt kérdésemre a feleletet köszönettel fogadtam. De a II-ik pont alatti kérdés kellő megvilágítására vonatkozólag bátór vagyok a magam igazolására tisztelettel felemlíteni, hogy azon körülmény, miszerint a gyermek keresztlevele a révi ev. ref. egyház anyakönyvébe lett bevezetve, talán involválja magában azt, hogy az apának, illetve törvényes férjnek, ev. ref. vallásúnak kellett lennie; mert ellenesetben az anyakönyvezést én, mint révi ev. ref. missiói körlelkész, nem végezhettem volna. Kérve e rectificáló soroknak b. lapjában való szíves közlését, vagyok Réven, 1892. márcz. 28. Karácsony Imre.

Lapunk jelen számához mellékeljük néhai Révész Bálint püspök hátrahagyott irodalmi művei kiadására vonatkozó újabb megrendelési felhívásunkat. Ajánljuk azt t. olvasóink s általok az elhunyt nagy ember emléke iránt kegyelettel viseltető magyar protestáns, közelebbről ev. ref. hívek figyelmébe, pártfogásába.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: CSIKY LAJOS.

HIRDETÉS.

Magyarország legrégebbi harangöntődeje

Kis-Gejőczben (Ungmegye), posta Ungvár.

A nagytszt. lelkész urak becces figyelmébe!

Szállítok harangokat bármily súlyban, utólagos — a harang kipróbálása utáni — fizetéssel, forgatható fa- vagy vaskoronával. Jót állok a legjobb hangképességért, tartósságért és a szállításnál történhető kárkért is. A nem tetsző harangot visszaveszem.

Öntődém, több mint egy százados fennállása óta, közmegelegedésre már nagyon sok harangot szállított, s reménylem, hogy becsületes, a kor igényeinek teljesen megfelelő munkámmal a nagytszt. lelkész urak és a t. közönség bizalmát jövőre is ki fogom érdemelni.

Kiváló tisztelettel

Egry Ferencz,

harangöntő és földbirtokos.

2—10

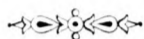
MEGRENDELÉSI FELHÍVÁS

néhai

RÉVÉSZ BÁLINT

debreczeni evang. reform. lelkész, tiszántuli egyházkerületi püspök

HÁTRAHAGYOTT IRODALMI MŰVEIRE.

A zsinati tárgyalások miatt, azok vevén teljes mérvben igénybe egyházunk tagjainak, főként a lelkész uraknak figyelmét, halogatnunk kellett néhai Révész Bálint püspök hátrahagyott irodalmi műveinek kiadását. Időközben Hornyánszky Viktor budapesti könyvkereskedő úrtól, ki folyó évi február 10-én hirdetett megrendelési felhívást e művekre, átvettem *az özvegy úrnő nevében és megbízásából* a mű kiadásával járó összes teendőket, tehát nemcsak a sajtó alá rendezést, hanem a majd megjelenendő kötetek expediáltására való felügyeletet is.

Ezeket előrebocsátva, ezen újabb megrendelési felhívásban ismételten jelzem, hogy kiadom a debreczeni ev. ref. egyházközség nagynevű lelkészének, a tiszántúli egyházkerület fényes érdemekben gazdag püspökének, immár **néhai Révész Bálintnak** egyházi irodalmi hagyatékát, eddig még meg nem jelent, össze nem gyűjtött irodalmi műveit.

E művek halotti imádságokból, orációkból, beszédekből, alkalmazásokból, továbbá közönséges, ünnepi és alkalmi egyházi beszédekből, s végre eddig még napvilágot nem látott különféle imádságokból s liturgiai beszédekből állanak.

Néhai Révész Bálint megérdemli azt a magyar protestáns s közelebről az ev. ref. egyház lelkészeitől, híveitől, hogy irodalmi hagyatéka napvilág elé kerüljön, hogy ezen rendkívül sokat dolgozott egyházi férfi még holta után is megtiszteltessék eddig ki nem adott művei közül az általános értékűeknek kiadása által.

E művekre nézve a következő prospectust állítottam össze.

Számításom szerint körülbelül 5 vagy 6 kötet bocsátható e művekből sajtó alá.

Az első kötet tartalmazni fogja az elhunyt szerző halotti imádságait, előfohászokkal, megáldásokkal, továbbá eddig még nyomtatásban meg nem jelent különféle imádságait, s lehetőleg orációit és liturgiai beszédeit.

A második és harmadik kötetben halotti egyházi beszédeit bocsátom sajtó alá, s esetleg a második kötet elején adom ki orációit és liturgiai beszédeit.

A negyedik, ötödik s talán még a hatodik kötetben közönséges, ünnepi és alkalmi egyházi beszédei fognak megjelenni.

A megboldogult szerző még életében mindezen művei átvizsgálásával, a használhatóknak kiválogatásával, sajtó alá rendezésével engemet bízott meg, mint a kívül még életében, 1889-ben sajtó alá rendeztette és kiadatta *Egyházzsértartási beszédek* ez. művének második, bővített kiadását. A szerző elhunytával átvén az irodalmi hagyatékot, ernyedetlen szorgalommal és munkával folytatom azóta annak kiválogatását, az általános értékűeknek sajtó alá rendezését.

Midőn még megjegyzem, hogy az 5 vagy 6 kötet művet a jövő 1893. év október haváig teljesen ki fogom adni, s a folyó 1892. év végéig a három első kötetet mindenesetre napvilág elé szándékozom bocsátani, egyelőre ezen három első kötetre hirdetek megrendelési felhívást olyformán, hogy elfogadom az előfizetési pénzt kötetenként is folyó 1892. év május 31., augusztus 31. és október 31-én történendő befizetésekkel,

kötelezvén magamat, hogy előfizetőinknek az egymás után megjelenendő köteteket folyó évi június 30., szeptember 30. és november 30-ik napjain — e határnapokat meg nem tartóknak utánvéttel — pontosan megküldendem. A mű egyes köteteinek ára 2—2 frt lesz s egy-egy kötetben körülbelül 20 ívet fogok adni.

Teljesen fölöslegesnek tartom, hogy az elhunyt nagy egyházi embernek irodalmi érdemeit, képességét nagy szavakkal dícsérgessem, hogy e vállalatot a magyar protestáns egyházi közönség figyelmébe ajánlgassam.

A mű nyomdai kiállítását Debreczen város nyomdája vállalta el, melynek erre való teljes képességét mindenki ismeri, s mely nemes ambíciójának tartja, hogy városunk elhunyt nagy embere irodalmi hagyatékát díszes külső kiállításban juttassa világ elé.

A megrendelési pénzeket kérem nevemre (**Debreczen, Fűvészkert-utca 1079. sz. a.**) május 31-ig beküldeni, — megjegyezvén azt, hogy az eddig Hornyánszky Viktor úrhoz küldött és esetleg még küldendő pénzek hozzám már áttétettek, vagy át fognak tétetni.

Debreczen, 1892. április 20.

Csiky Lajos,

ev. ref. theologiai akadémiai tanár.